

האלו נפש רוח נשמה חיה יחידה (שהר"ת שלהם הוא נרנח"י), הם מתחלקים לנרנח"י פרטיים. כלומר בחלק הנפש לבד יש בו: נפש דנפש, רוח דנפש, נשמה דנפש, חיה דנפש, יחידה דנפש. וכן בחלק הרוח, יש בו נפש דרוח, רוח דרוח, נשמה דרוח וכו', וכן בכל חלק וחלק. כלומר, שהחלוקה האמיתית היא ל-25 חלקים. והנה לעם ישראל היה להם אז רק נפש ורוח, אבל באמיתות גם הנפש והרוח עצמם לא היו מושלמים, וגם אותם היה צריך להשלים קודם לכן, ועל זה באו עשר מכות למצרים כדי להשלים את ה-10 בחינות של נפש רוח נשמה חיה יחידה – דנפש, ואת הנפש רוח נשמה חיה יחידה – דרוח, וכשהושלם 'נפש' ו'רוח' דקדושה שלהם בשלמות בכל נרנח"י בחינות של כל אחד, אז היו מוכנים לקבל גם את חלקי ה'נשמה' ע"י ספירת העומר.

כיצד העשר מכות משלימים את הנפש רוח נשמה חיה יחידה

ונבאר את הדברים, כתוב בזהר (פ' בא דף לו ע"א) "שְׁנֵה רַבִּי חֲזַקְיָהּ, פְּתוּב (ישעיה יט, כב) "וְנִגְף ה' אֶת מִצְרַיִם נִגְף וְרִפּוּא – נִגְף לְמִצְרַיִם, וְרִפּוּא לְיִשְׂרָאֵל". והמפרשים מסבירים שבכל מכה שהכה הקב"ה את המצרים, בה בעצמה היתה רפואה לעם ישראל, כי מכת דם הייתה מכה (ננוף) למצרים אך לעם ישראל היא הייתה רפואה. ואיך היא היתה רפואה? מובא במדרש (ב"ר יד, ט) "נִפְשׁוּ, זֶה הַדָּם, שְׁנֵי אֲמָר "כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דברים יב, כג), ולכן כשהמצרים מקבלים מכת דם, אז עם ישראל זוכים לבחינת 'כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ', ומקבלים את התיקון של 'נפש דנפש', כי אע"פ ש'נפש דנפש' כבר היה לישראל, אבל כבר הזכרנו, שבשעה שמתקנים צריך להתחיל מהתחלה.

המכה השנייה 'צפרדע', ודרשו חז"ל שצפרדע היא 'ציפור דעה', (כמובא בליקוטי מוהר"ן תורה ג' ח"א מאמר 'אקרוקתא', והוא מתנא דבי אליהו פ"ו, ומכוונות הארז"ל במכת 'צפרדע'), הצפרדע הוכיחה את דוד המלך, (כמובא בריש פרק שירה) שאחרי שגמר לומר את ספר תהלים, זחה דעתו עליו שזכה להלל ולשבח לקב"ה, והצפרדע אמרה לו: דוד אל תזוח דעתך, כי אני אומרת שירות ותשבחות יותר ממך. ולכן הצפרדע נקראת 'ציפור דעה', והיא בחינת ספירת ה'דעת', ה'דעת' היא ראש לספירות: חסד, גבורה, תפארת נצח, הוד, יסוד, מלכות. כי צריך שיהיה ממוצע מחבר בין ה'מוחין' (שהם כתר, חכמה, ובונה) לבין הספירות של הגוף (חסד) יד ימין 'גבורה' יד שמאל, הגוף – תפארת, רגל ימין 'צח', רגל שמאל 'הוד', 'יסוד' ברית קודש, וה'מלכות' עטרה) ולכן הממוצע המחבר ביניהם היא ספירת ה'דעת', שהיא מוליכה את המוחין אל כל הגוף, ונמצא שהראש של ה'רוח' שהיא כנגד ספירות הגוף זו ה'דעת'. ונבאר יותר בהרחבה למדנו בשיעורים ב'שער הגלגולים', שחמשת חלקי הנשמה: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה – יש להם הקבלה לעשר ספירות הנפש' מקבילה לספירת ה'מלכות' שהיא הספירה התחתונה. ה'רוח' מקבילה לששת ספירות הבניין: חסד, גבורה, תפארת,

פרשת 'ארא' - ה'תשפ"א / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - מבוסס על ליקו"מ פ"ו חלק ב'

עשר המכות השלימו את חלקי הנשמה של ישראל, מתי צריך סיגופים?

ביחוד רפ"ח ניצוצין – ע"י שניים מקרא ואחד תרגום

ניתן לקבל במייל: 6537488@gmail.com

לא שמעו אל משה - בגלל 'מקצר

בפרשתנו כתוב כשמשה בא לומר לעם ישראל את דברי השם (שמות ו, ט) "וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מְקַצֵּר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה". מרן ה'חיד"א כתב רמז, שהמילה "מקצר" בגימטריה 430, והכוונה שכתוב בפסוק (שם יב, מ) "וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", דהיינו שצריכים להיות במצרים ת"ל שנה, ולכן לא שמעו אל משה משום 'מקצר' – כי עדיין לא עברו ת"ל שנה. אך האמת שהמניין הזה מתחיל מברית בין הבתרים, וכידוע שמלידת יצחק עד יציאת מצרים יש בדיוק 400 שנה, כי יצחק נולד כשאברהם היה בן 100, ובברית בין הבתרים היה אברהם בן 70, יוצא שמזמן ברית בין הבתרים עד יציאת מצרים יש 430 שנה. וישראל לא ידעו ממתי מונים את החשבון של 430, כי זה הסוד של גאולת מצרים, ולכן לא שמעו אליו.

עוד נקודה אומר האור החיים הקדוש, להסביר את ה'מקצר' רוח' – 'רוח' מרמז על התורה, וכדי לשמוע למשה רבנו הם היו צריכים להיות בני תורה, ומכיון שהם עדיין לא זכו לתורה, לכן הם לא יכלו לשמוע אל משה רבנו.

ונסיף בזה עוד פירוש יפה בסייעתא דשמיא, ידוע שיש חמשה חלקי נשמה שהם: נפש, רוח, נשמה, חיה יחידה, והנה המילה 'מקצר' היא בגימטריה = 430, וכן גם המילה 'נפש' = 430. דהיינו שלעם ישראל היה במצרים רק את חלק הנפש (גימ' מקצר), וכן גם את חלק ה'רוח', (וגם אותם לא בשלמות בכל חלקיהם כדלקמן), אבל לא היה להם כלל את הבחינה של ה'נשמה', וכיוון שכן, הם לא יכלו לשמוע אל משה. כי מובא בגמרא (ראש השנה כא:) ש'משה זכה ל-49 שערי בינה, וה'בינה' מכוונת כנגד ה'נשמה' של האדם, והיות שכל המהות של משה רבנו זהו חלק ה'נשמה', ולעם ישראל היה באותה שעה רק חלק מחלקי ה'נפש' וה'רוח', ולא זכו עדיין לשערי בינה, רק על ידי ספירת העומר, כי היו שקועים ב-49 שערי טומאה, ואין להם כלום מספירת ה'בינה' – 'נשמה', לכן הם לא שמעו אל משה, שלא הצליחו להשיג את הדיבור של משה רבנו שהוא ה'נשמה' שהיא כנגד ה'בינה' – 'נשמה'.

ואיך מתקנים את עם ישראל? אמרנו שלעם ישראל היה רק 'נפש' ו'רוח', ולא היה להם את חלק ה'נשמה', אבל כשרוצים לתקן דבר, תמיד מתחילים לתקן אותו מההתחלה, ונסביר את הדברים יותר. מבוואר בארז"ל (בתחילת שער הגלגולים), שהחלקים

ו'בינה' מקבילה בחלקי הנפש ל'נשמה', כשהודו החרטומים במכת כינים ואמרו "אצבע אלוקים היא", נעשה "נגוף למצרים ורפוא לישראל", כי נתרפאו ישראל וקבלו את ה'נשמה' שהיא הבחינה של 'בינה'. ובוזה נתקן 'נשמה דנפש'.

מכת ערוב כתוב שהקב"ה אומר למשה: "וְהִפְלִיתִי בְיָוֶם הַהוּא אֶת אֶרֶץ גִּשְׁן ... לְבִלְתִּי הִיּוֹת שָׁם עָרֵב", הקב"ה עושה 'הפלאה' שזה עניין של 'חכמה', (כמובא בספר יצירה "לב נתיבות פליאות חכמה") החכמה היא 'פלא', ואם נהפוך את אותיות פלא, נקבל אל"ף, כתוב בפסוק (איוב לג, ג) "וַיֵּאָלֶפֶף חֲכָמָה" – אל"ף היא הבחינה של אילוף, היא נתינת החכמה, וכל דבר שהוא פלא הוא שייך לספירת החכמה, ולכן במכת ערוב כתוב "והפליתי" – 'פלא', כי קיבלו ישראל את 'החכמה', ו'החכמה' מקבילה בחלקי הנשמה ל'חיה'. נמצא במכת ערוב ע"י ההפלאה נתקן חלק 'חיה דנפש'.

מכת דבר מתקנת את היחידה דנפש, במכת זו כתוב את הלשון: "הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ וכו'", במכה הזאת מודגש שהיא מגיעה ע"י יחידו של עולם – דהיינו ישירות מהקב"ה, כי המכות הראשונות נעשו ע"י המטה, במכות דם וצפרדע אהרן מכה את היאור, ובמכת כינים מכה את עפר הארץ. מכת ערוב לא נעשתה ע"י המטה, כתוב (שם ה, א) "וַיַּעַשׂ ה' בְּןִיבְאָ עָרֵב" – כאילו בא מאליו. ורק במכת דבר נאמר "הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה" שזאת בחינה של יחידה, וע"י מכה זו נתקן יחידה דנפש של ישראל.

נמצא שחמש המכות הראשונות השלימו לעם ישראל את הנפש, רוח, נשמה, חיה, ויחידה של הנפש. אך עדיין צריך להשלים את הנרנח"י של 'רוח'. ולכן יש עוד חמש מכות, והן: שחיין, ברד, ארבה, חושך, ומכת בכורות. (לא נאריך כ"כ, אלא רק על קצה המולג בבחי' "תן לחכם ויחכם עוֹד"), מכת שחיין זה בחינה של 'דם', כי השחיין בא כשהדם של האדם מורעל, ו-"דם הוא הנפש", (ובזה נתקן נפש דרוח). ומכת ברד היא כנגד 'רוח', מכה שיש בה אוויר ורוחות שעיי"ז היכה הברד בחוזק, וזה מתקן רוח דרוח. 'ארבה' היא רומזת לעניין של הנשמה. דיש רמז נפלא בלקוטי מוהר"ן (סוף תורה ס"ד) וז"ל: "הַנְּנִי מֵבִיא מִחַר אֲרָבָה", רָאִשֵׁי תַבּוֹת "אֲכִין רוּחַ הַיּוֹא בְּאֲנוּשׁ" (איוב לב, ח), והמשך הפסוק הוא "וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תַבְיִנִים", נמצא שהרמז הוא 'ארבה' בראשי תיבות הוא "נְשִׁמַת" – נשמה דרוח. ומכת חושך היא כנגד החיה, וגם ענין זה יובן על פי דברי רבינו בלקוטי מוהר"ן (תורה ט"ז אות ה), וז"ל: כְּתוּב (תהלים יח, יב) "יִשְׁתַּחֲשָׁף סִתְרוֹ", שְׁסִתְרֵי תוֹרָה – אָדָם זוֹכֵה לָהֶם עַל יְדֵי חֲשָׁךְ, הֵינּוּ מְסִירַת נֶפֶשׁ, שְׁמִשְׁחִיר פָּנָיו בְּעוֹרֵב, כִּי הֵם בְּחִינַת 'חֲשָׁךְ' עַל שֵׁם עֵמֶק הַמִּשְׁגַּח. והרי שחושך מרמז על סתרי תורה שהם בחינת חכמה, וע"י מכה זו נתקן אצל ישראל 'חיה דרוח'. ו'מכת בכורות' כנגד היחידה. כי גם בא נאמר שה' עשה אותה לבד ביחידות דכתיב (שמות יא, ד) "כֹּה אָמַר ה' כְּחֻצַת הַלַּיְלָה

נצח, הוד, יסוד. (חג"ת נה"י) ה'נשמה' היא מקבילה ל'בינה'. וספירת ה'חכמה' ל'חיה', ספירת ה'כתר' ליחידה. ובעצם מחלקים את ה-10 ספירות ל-5 החלקים של הנשמה באופן שכל חלק של הנשמה מקבל ספירה אחת, וחלק הרוח מקבל את כל ה-6 ספירות (חג"ת נה"י) שמקבילים ל'רוח'. והסברנו שמה שמחיייה את ה'רוח' זה דווקא ה'דעת', כי ה'דעת' נותנת את ה'מוחין' לכל הספירות של הגוף, וכמו חוט השדרה שהוא מחבר בין המוח האחורי ונותן לכל הספירות שבגוף. (דיברנו על זה כמה פעמים בכונות הלולב, שהעיקר הבדיקה היא בראש שלו, כי ראש הלולב מגיע עד ה'דעת', והסיום שלו הוא ביסוד, שהרי הלולב הוא כנגד היסוד, 3 הדסים כנגד: חסד, גבורה, תפארת, שתי ערבות כנגד: נצח והוד, והאתרוג הוא כנגד ספירת המלכות) ומובא בגמרא (סוכה לז:) שהלולב במינו גבוה מכולן כי השפיץ שלו שזה עיקר המקום החשוב של הלולב, מגיע עד ה'דעת', ולכן מברכים דוקא על הלולב, כי הוא יונק מהדעת ונותן לכל הספירות. וממילא הדעת היא זו שמוינה את כל השש ספירות. וכשאנחנו רוצים לתקן את בחינת ה'רוח' בעם ישראל, עושים את זה ע"י מכת 'צפרדע', שהיא 'ציפור דעה', וע"י זה יהיה מתוקן חלק ה'רוח' שהיא שש ספירות התחתונות שמתוקנים ע"י הדעת. נמצא, מכת 'דם' (שהוא הנפש) תיקנה את 'נפש דנפש' של ישראל, ומכת צפרדע תיקנה את 'רוח דנפש'.

מכת כינים כבר מתקנת את חלק הנשמה דנפש. כי המיוחד במכת כינים? דהיא הייתה המכה הראשונה שהייתה לגמרי למעלה מהטבע, כי במכת דם כתוב (ה, כב) "וַיַּעֲשׂוּ בֵּן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם", וגם במכת צפרדע כתוב: "וַיַּעֲשׂוּ בֵּן חֲרָטְמֵי בְּלִטְיָהֶם" (ה, ג). שהם הצליחו להוסיף עוד דם ועוד צפרדעים, אמנם הם לא הצליחו להינצל ממכת דם או ממכת הצפרדע, ומה שהם יכלו זה רק לעשות יותר גרוע ולהוסיף דם וצפרדעים, אך בכל אופן הם שלטו גם בדם וגם בצפרדע, לעומת זאת במכת כינים כתוב: וַיַּעֲשׂוּ בֵּן חֲרָטְמֵי בְּלִטְיָהֶם לְהוֹצִיא אֶת הַכִּינִים וְלֹא יָכֻלוּ ... וַיֹּאמְרוּ... אֶל פְּרַעֲה אֶצְבַּע אֱלֹקִים הִיא", וזאת אומרת, המכה שהייתה לגמרי למעלה מהטבע זה התחיל במכת כינים שהחרטומים הודו שהם לא יכולים לעשות כלום ע"י כשפיהם, ולכן היא שייכת לספירת ה'בינה', כי בינה תמיד מרמזת על למעלה מהטבע. כתוב בתהלים (יב, א): "לְמַנְצָח עַל הַשְּׂמִינִית", מה זה השמינית? ספירת ה'בינה' נקראת 'שמינית', כי כשנספור את הספירות מלמטה למעלה: מלכות, יסוד, הוד, נצח, תפארת, גבורה, חסד, אז 'בינה' היא השמינית. וזה הפירוש "למנצח על השמינית" כי שמונה מסמל את למעלה מהטבע, (יש לנו 7 ימי השבוע שזה בתוך ה'שבוע' מ'חסד' עד מלכות, אך 'בינה' היא גבוהה למעלה מהטבע, היא לפני הבריאה, זו השבת שקדמה לששת ימי בראשית, השבת שהייתה לפני היום הראשון של הבריאה שנקראת 'שבת הגדול' – היא בבניה, לפני לידת ה'ינים' – שהם ששת ימי המעשה, ולכן ספירת ה'בינה' היא הבחינה של למעלה מהטבע).

(הכפירות ואפיקורסות) הוא ניצול מעבודה קשה של המירוק שנעשה ע"י הייסורים. לכן דווקא כשמגיע לאדם ייסורים ח"ו, (ומי אין לו ייסורים? בראשית רבה צב, א) העצה הכי טובה היא להתחזק הרבה באמונה ולהאמין מאוד בהקדוש ברוך הוא ושהכול בא ממנו יתברך, והכל לטובה, וכשהוא רוצה הוא מכה וכשהוא רוצה הוא מרפא, ע"י האמונה הזאת בעצמה האדם נמצא במקום טוב שאינו צריך ייסורים, כדי לזכך את עצמו, וזה הכוח העצום של האמונה בהשי"ת.

ייסורים וסגופים הם מחמת חוסר אמונה

ולכן אומר רבנו: "דע, שעל ידי שהעולם הם מקטני אמונה, על פן הם צריכים לתענית, דהיינו עבודות קשות. כי בודאי ידוע, שאפשר לעבד השם יתברך בכל דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא פא בטרוניא עם פרויתיו" (עבודת ירה ג). הכוונה היא שהשם יתברך לא רוצה את עניין הסגופים, והראייה יש מחלוקת בגמרא בתענית (דף יא.) רבי אלעזר הקפר סובר שזויר נקרא 'חוטא', בגלל שהוא מזיר את עצמו מהיין, הוא מוסיף על עצמו איסורים, זכי לא דיך במה שהתורה אסרה עליך, אתה מוסיף לצער את עצמך מהיין?, ורבי אלעזר חולק ואומר שזויר נקרא 'קדוש', וגם שהוא נקרא קדוש אומרת הגמרא, זה רק באופן שהוא "מצי מצער נפשיה", אבל אם הוא סובל ייסורים שהוא לא יכול לסבול אותם נקרא ח"ו חוטא, כי זה לא ייסורים של אהבה, וכמובא בגמרא ברכות (דף ה.) "אלו הם ייסורים של אהבה? כל שאין בהם ביטול תורה". כלומר ייסורים שאדם יכול לסבול אותם, הם בגדר ייסורים של אהבה, אבל ייסורים שאדם לא יכול לסבול אותם, הם עושים לו גם ביטול תורה. נמצא, שיסורים כאלה לכולי עלמא זה בחינה של 'חטא'. ודווקא בגלל החטאים מגיע לו ייסורים כאלה, ואם הוא מביא אותם על עצמו, הוא נקרא חוטא, אבל מה לעשות לפעמים צריך ייסורים בשביל כפרה עוונות, וזה מה שרבנו פה בתורה שלנו בא לגלות, שעם אמונה שלימה בהקב"ה אתה יכול למשוך לעצמך כפרת עוונות ולצאת לגמרי מהייסורים.

אמרנו שהמנהג בברסלב בימי השובבים, להימנע מלאכול דבר מן החי, וזה בדיוק ייסורים שאדם יכול לסבול אותם, כי אם לא תאכל יום שלם דבר מן החי זה לא נורא, אמנם רוב הדברים מעורב בהם דבר מן החי, (חלב ביצים, בשר, דגים וכו') אבל על כל פנים אפשר לאכול לחם, ושמן זית, וזעתר, ואתה מסודר, אך עדיין זה ייסורים שאפשר לסבול אותם.

ואומר רבנו: "אף מה שצריכין לפעמים לעבודות קשות, הוא בבחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין ע"ד): "בשעת שמד אפלו אערקתא דמסאני יהרג ואל יעבוד". נמצא שאף שבאמת אין ראוי שיהרג על זה, אף מחמת שהוא שעת שמד, והם מתגברים

אני יוצא בתוך מצרים", ועליה נאמר אני ולא שרף אני ולא מלאך אני ולא שליח. ובוה נתקן יחידה דרוח'.

נמצא שעשר המכות "נגוף למצרים ורפוא לישראל", באו גם להשלים לישראל את ה'נרנח"י ד'נפש', (נפש, רוח, נשמה חיה יחידה דנפש), ואת 'נרנח"י ד'רוח' (נפש, רוח, נשמה חיה יחידה דרוח) כי 10 המכות היו הכנה לישראל לצאת ממצרים כי ע"י המכות הושלמו נפש ורוח שלהם בכל חלקי הנרנח"י הפרטים שלהם.

שובבי"ם - לקוטי מוהר"ן פ"ו תנינא - "מקוצר רוח ועבודה קשה"

מפסוק זה "מקצר רוח ומעבדה קשה", נבוא לעניין של ימי השובבי"ם. יש הרבה שנוהגים להתענות בימי השובבי"ם, ובברסלב משמע בליקוטי הלכות' (הלכות גילוח ד, ח), וז"ל: (ח) וזה בחינת שובבי"ם שבהם נוהגים הפשירים להתענות ולצעק לה' יתברך בתפלות וסליחות. והרי שהיה המנהג שהכשרים היו מתענים, אבל המנהג הרווח היום בברסלב שיום אחד בשבוע לא אוכלים דבר מן החי, ולא מתענים ממש כל כך. והסיבה לכך כי כבר ידוע מהבעל שם טוב (קונטרס מאירת עינים ובריש ספר הבעש"ט עה"ת) אות ס"ז. ואחר כך אצל רבנו זה יותר התחזק, שעיקר עבודת השם היא לא בדרך של סגופים ותעניות. ומסופר (שם אות ס"ט) שפעם שאלו את הבעל שם טוב הקדוש, מה עיקר החידוש שלו, הרי עד זמן הבעש"ט עיקר עבודת ה' הייתה ע"י סגופים וע"י תעניות, ואילו הבעש"ט הקדוש הפסיק אותם. ואמר הבעש"ט שיש שלוש אהבות: אהבת השם, אהבת התורה, ואהבת ישראל. ועל ידי שאדם זוכה לשלוש בחינות האהבה האלו - הוא כבר לא צריך יותר לעסוק בסגופים ותעניות בעבודת השם שלו.

היום נעסוק בליקוטי מוהר"ן בתורה פ"ו (תנינא) רבנו דן בנקודה הזאת מתי צריך עבודה קשה ע"י סגופים ותעניות. ואומר רבנו: "דע, שעל ידי שהעולם הם מקטני אמונה, על פן הם צריכים לתענית, דהיינו עבודות קשות". כלומר מחמת קטנות אמונה, אז צריכים לתענית וסגופים. ובוה כבר יש ישוב בפסוק, למה ישראל עברו את הסיגוף הקשה של מצרים 'כור הברזל', כדי לזככם, הרי אפשר לעבוד את הקב"ה גם בלי סגופים? התשובה בשורה הראשונה של רבנו, כי ע"י שהעולם הם קטני אמונה, לכן הם צריכים תענית, כל העבודה של סגופים ושל תעניות היא בעצמה בגלל שהיה 'חוסר אמונה', כמו שכתוב בפסוק "מקוצר רוח", ומסביר רבנו שהכוונה היא קטנות אמונה, ולכן זה בעצמו הייתה הסיבה שהיו צריכים להסתגף בחומר ולבנים ועבודה קשה, כי לא הייתה להם אמונה שלמה.

הדבר הזה מאוד נוגע לנו למעשה, צריך לדעת שע"י אמונה שלמה בהקב"ה אדם יכול להיפטר מהייסורים על שני הסוגים שלהם, בין ייסורים מאהבה, ובין ח"ו מייסורים שהם לשם עונש, ואם אדם זוכה לאמונה שלמה בהקב"ה, ומתפטר מה'קוצר רוח'

אמונה בעצמו ובחידושים שלו, כי רבי נתן היה מטבעו בשפלות וענווה מאוד, וזה טוב, אבל לא יותר מדי, כי לא היה מאמין מספיק בחידושי תורה של עצמו, ולכן רבנו אמר לו את התורה הזאת שגם הנקודה הזאת נקראת 'מקוצר רוח', ודרש לו את הגמ' (סוטה מח): על פסוק (זכריה ד, י) "כי מי בן ליום קטנות" – מי מבזבז שולחנם של צדיקים לעתיד לבוא? 'קטנות אמונה שהיה בהם', ורבנו מבאר 'קטנות אמונה' שהיתה בהם – דייקא, היינו שלא היה להם אמונה בעצמם. זאת אומרת מצד אחד אדם צריך להיות עניו ושפל, ומצד שני – חייב לדעת את המדרגה שלו.

ביצד משה היה עניו מכל האדם, וכי לא ידע את מדרגותיו?

ונסביר את זה יותר. כתוב על משה רבנו "והאיש משה עניו מכל אדם אשר על פני האדמה". ונשאל, הרי משה רבנו בוודאי יודע את המדרגה שלו שהוא עלה לשמיים והוריד את הלוחות והביא תורה לעם ישראל, מה שאף אחד לא עשה כזה דבר, ואם כן איך למשה יש לו את הכוחות להיות עניו ושפל מכל אדם? איך שני הדברים מתיישבי ביחד, לדעת שאתה הכי גדול, ומצד שני להיות הכי שפל ועניו בעם ישראל? ונסביר בזה שתי פשטים משלימים, כתוב במדרש (שיר השירים רבה א, ג) רבי דרש אשה אחת במצרים ילדה ששים ריבוא בכרס אחת, שאל אותו רבי ישמעאל ברבי יוסי מי זאת? אמר לו רבי 'וכבוד', ילדה את משה ששקול כנגד 60 ריבוא. מה הנקודה בזה? בנשמת משה רבנו נכללים כל הששים ריבוא נשמות ישראל? רבנו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה ע"ט ח"א) שהכוח של משה רבנו, היה למסור נפשו על עם ישראל, מובא בגמרא ברכות (לכ ע"א) "שמואל אמר: מלמד שמסר משה עצמו למיתה עליהם, שנאמר: "ואם אין מחני נא מספרך". מסביר רבנו, איך היה למשה רבנו כזה כוח למסור את נפשו על עם ישראל לאחר חטא העגל, כדי שיחיו וינצלו, איך זה נעשה? אומר רבנו שזה בא ע"י הענווה והשפלות של משה רבנו. ואיך הענווה והשפלות שלו נתנו לו כח למסור נפשו על ישראל? התשובה: במשה רבנו נכללים ששים ריבוא נשמות ישראל, אך הם רק ב'כוח', לעומת זאת אצל ישראל זה ששים ריבוא נשמות שיצאו כבר מהכוח אל הפועל, משה רבנו מרגיש איך שעם ישראל הם כביכול יותר גדולים ממנו, מצד אחד הוא כולל את כולם, מצד שני אצלו זה רק ב'כוח', ואצל כל יהודי שהוא אחד מששים ריבוא נשמות ישראל זה ב'פועל', כי יצא אצלו הנשמה שהיא נכללת במשה ב'כוח', ויוצאת אצלו מהכוח אל הפועל. רבנו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה פ"ב ח"ב) שמשם רבנו היה מקשר את עצמו לכל אחד ואחד מישראל, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, אפילו לשפחה הכי שפלה ונמוכה, כי אם השפחה הזאת היא אחת מ-60 ריבוא, אז היא הבחינה של היציאה מהכוח אל הפועל, של הנשמה שלי בעצמי, ולכן אני חייב להיות מקושר, גם בשביל להשלים את

ורוצים דיקא להעבירו על דת ולהביאו לכפירות ח"ו, על פן הוא מכרח למסר נפשו אפילו על דבר קל". כלומר, מה הסיבה שמגיעים למצב של ייסורים קשים, כי אע"פ שהלכה רווחת שרק על שלוש עבירות חמורות נאמר "יהרג ואל יעבור", (ע"ז, גילוי עריות, ושפיכות דמים), בכל אופן יש זמנים שאפילו על מנהג טוב של יהדות גם עליו נאמר יהרג ואל יעבור ח"ו. (וכלשון הגמרא על עיקר תא דמקסאני' (שרוך נעל) שהגויים נהגו לשים שרוך בצבע שחור, ואנחנו שמים שרוך לבן, אז בשעת השמד שהגויים גזרו ללבוש כמותם, אז אפילו על דבר כזה נאמר יהרג ואל יעבור) כי בזמן של שעת השמד, שהגויים מתגברים להעבירו על דתו – צריך לעשות עבודות קשות, ואף למסור את עצמו ח"ו למיתה, רק כדי שלא לעבור על התורה.

העניין של שעת השמד, הוא כל אחד והסיפור שלו, יש אדם שגם כן כשהאמונה שלו נחלשת, זה בחינה של שעת שמד אצלו ח"ו, וכשאדם האמונה שלו חלשה, הוא צריך תעניות, הוא צריך סיגופים ודברים קשים, וכמו שבמצרים היה סיגוף של 'כור הברזל', ועבודה קשה בחומר ובלבנים, וכל זה בגלל שהיו בבחינת קטני אמונה, 'מקוצר רוח' – קיצור באמונה. ממשיך רבנו: "והעבודה זרה והכפירות, הם בבחינת (תהלים קלה, יז) "אף אין יש רוח בָּהֶם" – שְׁאִין בָּהֶם שׁוֹם רוּחַ בְּלָל. וְהַקְטַנִּי אֲמַנָּה הֵם בְּבַחֲנֵית 'מִקְצֵר רוּחַ', שֶׁהוּא כְּמוֹ מְמַצֵּעַ, דְּהֵיִינוּ שְׁאִין לָהֶם אֲמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁהִיא בְּחֵינֵית מֵאֲרִיךְ רוּחוֹ, (כְּמוֹבֵא בְּלִיקוּטֵימ ק"ה ח"א), וְאֵף עַל פִּי כֵן אֵינֶם כּוֹפְרִים לְגַמְרֵי, שְׁאִין לָהֶם שׁוֹם רוּחַ בְּלָל, רַק הֵם כְּמוֹ מְמַצֵּעַ, וְרוּחָם קֶצֶרָה בְּחֵינֵית 'מִקְצֵר רוּחַ'. רבנו מסביר שעל עבודה זרה נאמר "אף אין יש רוח בפייהם", (הפסוק שאומרים בשחרית שבת, לפני ב'רוך שאמר' במזמור 'הללויה') ופירושו: אין את היש של הרוח – בפייהם, זאת אומרת שעבודה זרה אין בה בחינה של 'רוח' כלל. אבל מי שיש לו רק 'קטנות אמונה', הוא 'קוצר רוח', ו"א שיש לו קיצור באמונה, והאמונה שלו חלשה, כי מצד אחד הוא לא כופר ח"ו אבל מצד שני אין לו אמונה כראוי, וזה נקרא שלב הביניים והממוצע (בין כופר ועובד ע"ז לבין מאמין). והחידוש המיוחד כאן, שרבנו אמר לרבי נתן כשאמר לפניו תורה הזאת, (כמובא בשו"ת הר"ן שיחה ק"ב) שעניין של חיסרון באמונה, זה לא רק חיסרון באמונה בהקב"ה, אלא אפי' חיסרון אמונה בעצמו, ו"א שיש לאדם ח"ו בחינה של 'מוחין דקטנות' הוא לא מספיק מרגיש שהקב"ה אוהב אותו, ושהוא חשוב בעיני הקב"ה, והוא נכלל בבחינה הזאת של 'קוצר רוח', וזה יכול לגרום לו ייסורים.

התורה הזאת נאמרה לפני ראש השנה תקס"ח, באותו ר"ה רבנו רמז על כך שבאותה שנה יודפס ספר 'ליקוטי מוהר"ן', וגם באותה שנה הוא צויה לרבי נתן להתחיל לכתוב חידושי תורה משלו ובאמת ר' נתן התחיל לכתוב את ה'ליקוטי הלכות', וכידוע שרבי נתן כתב את ספרו 'ליקוטי הלכות' במשך 40 שנה (הוא התחיל אותו בשנת תקס"ה), אבל רבנו מרגיש בו שאין לו מספיק

עם משה רבנו, דווקא משה רבנו שידוע כמה הוא גדול, אך מצד שני הוא גם יודע את הבחינה של "וסביביו נשערה מאוד", ולכן אפילו משהו דק כחוט השערה שאצל כל אדם זה לא נחשב לכלום, אצל משה זה נחשב לדבר גדול מאוד, ולכן משה רבנו מבין, שהוא השפל והנמוך מכל ישראל כביכול, בגלל שאני הגדול ביותר בעם ישראל, וכל נדנדוד הכי קטן שלי מי יודע לאיזה פגם היא מגיעה, ולכן משה רבנו יכול להיות עניו ושפל מכל האדם. אלו שני ההסברים להבין את הענווה ושפלות האמיתית של משה, הגם שידע את הגדולה העצומה שלו.

קטנות אמונה בעצמו עושה גם קטנות אמונה בה' ית'

רבנו מסביר שענין 'קטנות אמונה' בה' שייכת גם כשאדם מקטין את עצמו ב'ענווה פסולה', כי היא גורמת גם כן לחסרון אמונה בה', כי ברגע שאדם מקטין את עצמו, הוא גם ממעט בגדולת השי"ת, ונסביר: כשאדם יודע כמה הקב"ה גדול ורחמן ואוהב כל יהודי, וכמה כואב לו כביכול בצער של יהודי, כמו שכתוב בגמרא (סנהדרין מו.) בשעה שיהודי מצטער, מה שכינה אומרת? "קלני מראשי קלני מזרועי", זאת אומרת בבחינת תפילין של הקב"ה, שלכן כתוב מראשי ומזרועי – היינו תפילין של ראש ותפילין של יד, שהרי לגבי תפילין של הקב"ה כתוב בגמרא (ברכות ו' ע"א) שבתפילין של הקב"ה כתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", בתפילין של הקב"ה לא כתוב את פרשיות של התפילין שלנו, אלא כתוב שם את השבח של עם ישראל "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" לכן כשיהודי עושה סיגוף ומתענה, זה גם כואב לשכינה. ולכן צריך לעשות פעולות שלא תצטרך לעשות סיגופים ולא תצער את השכינה, ולכן העצה כמו שאמרנו, 'אמונה שלמה בהקב"ה', ו'אמונה בעצמך במדרגות האמיתיות שיש לך', ואז אתה יכול להאמין שהקב"ה גדול והקב"ה רחמן ורב חסד ואמת, וע"י שאתה מאמין במדרגות האלה של השם יתברך, אתה יכול ע"י אמונה לבד לכפר את כל העוונות שלך (וכמו שנבאר לקמן), ובאופן כזה שאתה יכול להיות נקי טהור וקדוש גם בלי סיגופים. אך צריך בימים האלה קצת למעט בעניין של תאוות, כמו שנוהגים זה לא לאכול דבר מן החי, שזהו סיגוף נסבל, בחינת מה שכתוב שניזיר נקרא 'קדוש', 'שמצי מצער נפשיה', אז הוא נקרא קדוש, ולכן בימי השובבי"ם צריך להשתדל למעט בתענוגים, למעט מהתאוה, זה ייסורים שאפשר לסבול אותם, והם טובים לאדם, שימעט בתאוותיו ובהנאותיו, בשביל לזכות לתשובה שלמה.

כיצד על ידי אמונה שלימה באים לכפרת עוונות

כעת נסביר את הנקודה, מדוע כוח האמונה הוא כל כך גדול לעניין כפרת עוונות? כשאדם יש לו אמונה שלמה ותמימה, הוא מרגיש שהקב"ה עושה איתו רק טובות, ושהקב"ה מתנהג עמו הכל לטובה וזוהי שלמות האמונה, למדנו בדף היומי בפסחים (דף

הנשמה שלי, ולכן כשהקב"ה אומר לו שהוא רוצה לכלות את עם ישראל ח"ו, שפירושו בעצם לכלות את חלקי הנשמה של משה רבנו, אז משה רבנו אומר: אני מוכן למסור את נפשי בשביל הצלת עם ישראל, חשוב למשה הנקודה הזאת שתישאר הבחינה של כל נשמות עם ישראל, שהם יהיו ה'בפועל', ולכן זה הרבה יותר חשוב ממני שאצלי הנשמה כוללת כל הששים ריבוא נשמות האלה, נמצאות רק בכוח. ובוזה משה רבנו מרגיש את עצמו שפל מכל יהודי, כי הוא רואה בכל יהודי את השלימות הזו, שהוא כביכול לא הגיע אליה, כי אצלו זה רק בכוח ואצל כל יהודי זה בפועל. וכך גם הקב"ה אומר לו: "לך רד פי שחת עמך אשר העלית וגו'", מסביר רש"י: 'לך רד' – 'רד מגדולתך, לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם'. אם אני מוחה את ישראל, אתה למה לז'?!... יוצא שנשמת משה רבנו היא תלויה כל רגע ורגע ב-60 ריבוא נשמות ישראל, וכיוון שהיא תלויה בהן, בזה משה רבנו עם כל הגדולה שלו, יכול להיות עניו מכל האדם.

ההסבר השני: אם נתבונן כשנמצאים בסליחות ובימים נוראים ובפרט ביום כיפור בבית הכנסת, אם נסתכל מי אלו שהם יותר מתפללים בכוונה ובדבקות ומורידים דמעות? אלו דווקא החסידים והצדיקים האמיתיים, הם עושים תשובה אמיתית יותר מהרבה אנשים שידוע שיש להם הרבה עוונות לעשות עליהם תשובה, ואתה רואה אותם שהם די רגועים. באמת יש לזה גם הסבר פשוט, שלרוב הם אנשים מגושמים, ולא מרגישים את הימים הנוראים, ולכן הם לא נמצאים בנקודה הזאת של התשובה בכלל. אך יש לזה גם כן הסבר פנימי ועמוק: הגמרא (ב"ק נ"ע"א) שהגמרא דורשת: "וסביביו נשערה מאוד", הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה. כשלמדתי בתור ילד את הגמרא, היה קשה לי שזה לא פייר, בגלל שהוא צדיק הקב"ה מדקדק איתו כחוט השערה, ועל כל דבר קטן הוא נענש, ואילו מי שאינו צדיק לא מקפידים איתו כל כך? והתשובה: כמה שהאדם גדול יותר, כל פגם קטן פוגם במקום הרבה יותר גבוה, ומזיק הרבה יותר, אינו דומה אדם ברחוב שיגיד איזה משפט כנגד המלך, לבין השר של המלך שידבר רע כנגד המלך בפניו, מי שקרוב למלך, כשהוא פוגע במלך, העונש שלו יותר גדול ממי שרחוק. אותו דבר גם כן ב'מלכותא דשמאי', אדם שהוא צדיק גדול, והוא נכשל ופגם באיזה פגם במלכו של עולם, הפגם שלו נוגע בכמה עולמות גבוהים, וההרס הוא עצום. ואפילו פגם קטן, הוא גדול עד מאוד, לעומת מה שאדם קטן פוגם ח"ו, ולכן כיוון שהפגם של אדם גדול מגיע למקום כל כך גבוה, לכן הוא צריך לעשות תשובה גדולה, אפילו על נדנדוד עבירה, לעומת אדם קטן שעשה אפילו עבירה גדולה ח"ו. וזוהי הסיבה שאנחנו רואים שהצדיקים היותר גדולים, הם אלו שבוכים יותר, והם העושים את התשובה האמיתית והגדולה ביותר, הרבה יותר מפשוטי העם. אותו דבר

שהיא בזוזה כסף, הוא לא מקפיד אם האוכל לא טעים לו, הוא מרגיש שהכל בסדר, הוא אפילו לא רואה את הלכלוך בבית. כך גם כלפי מעלה אותו דבר, "על כל פשעים תכסה אהבה", אם אתה זוכה להגיע לדבקות ואהבה כל כך גדולה להקב"ה ע"י האמונה, אפילו הפשעים שח"ו נפלת בהם, הקב"ה מכסה אותם בכוח האהבה שיש בינך לבין הקב"ה, (כמובן מדובר על שגגות, לא מדברים על אדם שמויד שזה היפך אהבה), כי הקב"ה מפעיל את האהבה שלו אליך, ואז – "על כל פשעים תכסה אהבה", שזהו כפרת העוונות מכח האהבה שהקב"ה אוהב אתנו, שבאה והתעצמה על ידי דבקות האמונה.

וכעת נבין היטב את דברי רבנו, מתי אדם צריך עבודות קשות של סיגופים ותעניות כדי להגיע לכפרת עוונות, כשצריך בתשובתו ל'תשובת המשקל' שכנגד מה שנהייתי מהעברות שלי, אני מסתגף ועושה לעצמי ייסורים, זוהי תשובת המשקל, ויש שני פירושים בתשובת המשקל ושניהם נכונים, א) שכנגד מה שנהנה מתייסר. ב) שעומד בניסיון על אותו דבר כמו במה שנפל. וככה אני מכפר על זה, אבל כל זה נצרך כשהתשובה מיראה ולא הגיע לתשובה מתוך אמונה ואהבה, אז על מה שנהנה משלם בייסורים, אך זה לא מה שהקב"ה רוצה, הקב"ה אומר "קלני מראשי קלני מזרועי", הרי הקב"ה מצטער בצער שלך, כשאתה סובל גם הקב"ה סובל, זה לא טוב, לכן צריכים להגיע אמונה שלמה ולדבקות, ולפעמים המבחן הוא קשה, דווקא מתי שלא תמיד הולך כסדר ולפעמים קצת קשה, ובכל אופן אני מפעיל את האמונה שלי בעוצמה הכי גדולה בקב"ה, בלי הבנה ואני זורק את השכל, ואני אוהב את הקב"ה, 'אמונה' היא דבקות בשם יתברך, והדבקות הזאת היא אהבה, וכשיש את האהבה והקשר עם ה', אז זוכים לבחינת "על כל פשעים תכסה אהבה", הקב"ה עושה לנו את הכפרת עוונות בלי שום ייסורים, לכן אפשר לעבוד את הקב"ה בכל דבר, וכמו שרבנו אמר בסוף חייו: "אם הייתי יודע את הכוח של ההתבודדות, והאהבה והדבקות בקדוש ברוך הוא (שזה התכלית של ההתבודדות) לא הייתי מקלקל את הגוף שלי בסיגופים ותעניות", רבנו אמר היה לי גוף טוב ובריא, וקלקלתי אותו בסיגופים שעשיתי. רבנו בסוף ימיו התחרט על הדרך הזאת שהוא נהג בתחילה, שהיה מסתגף הרבה, הוא היה עושה 18 הפסקות בשנה, (כל שבוע שלישי הוא היה מתענה הפסקה) אבל רבנו התחרט על זה, אם הייתי יודע את הכוח של ההתבודדות והאהבה והדבקות בהקב"ה לא הייתי עושה את זה כי אפשר להגיע לכל המדרגות הרחניות הכי גבוהות, עם גוף בריא ושלם והכל רק ע"י אהבת השם יתברך ה' יזכנו אמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

(מוקדש לע"נ צדוק בן צאלח ז"ל ת.נ.צ.ב.ה. – כ"ט טבת)

ג) "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", ומסבירה הגמרא שלא בעולם הזה, העולם הבא, בעולם הזה מברכים על שמועה רעה 'ברוך דיין האמת', ועל שמועה טובה 'ברוך הטוב המיטיב', כלומר, בעולם הזה על פי רוב אנחנו לא מרגישים שהכל טוב באמת, ולכן מברכים על שמועה רעה ח"ו 'ברוך דיין האמת', אך רבנו בליקוטי מוהר"ן (תורה ד' ח"א) רוצה להביא אותנו לבחינה של עולם הבא כבר כאן בעולם הזה, רבנו בן דורש מאיתנו שנהיה במדרגה גבוהה ואמיתית, עד כדי כך שנבין ונרגיש שגם הדברים שנקראים רע, באמת הכל טוב, כמו 'נחום איש גמזו' שהיה אומר על כל דבר 'גם זו לטובה'. וזאת ע"י שיאמר תמיד: אני מאמין באמונה שלמה שהכל לטובה מאת השם יתברך אף על פי שאני לא מבין את הטובה, 'אמונה' – אין פירושה הבנה, אדרבה עיקר מצות האמונה זה דוקא כשאתה לא מבין, וכמו שכתוב: "ויאמן בה' ויחשבה לו צדקה", אברהם האמין בקב"ה גם כשלא הבין והוא לא שואל שאלות, וכמו שרבנו אומר ש'אמונה' זה בחינת 'מְדַבֵּר', כשחשוק ואתה נמצא בהסתרה, והדבר הזה לא נראה טוב בכלל, בכל זאת האמונה יכולה לדלג על זה, כי כמו שאומר רבנו (תורה ז') ש'אמונה' היא בחינת 'תפילה' שהיא מעל הטבע, כי גם שעל פי הטבע אני לא מבין את ההנהגה של ה', ובכל זאת אני מתעלה מעל זה, ומאמין באמונה שלמה ש'מפי עליון לא תצא הרעות', ובוודאי הקב"ה מכוון בדבר הזה לטובה. כשאדם מגיע לאמונה כזאת, שאפילו הרע' הוא גם כן טוב מאת הקב"ה, הדבר הזה גורם לו לזכות לדבקות גמורה בהש"ת, ומתברר מזה שהדבר שמפריד כביכול בינינו לבין השם יתברך, זה דווקא ההנהגה של הרע בעולם, כי זה גורם לנו לשאול שאלות על הנהגת הקב"ה, ולהתרחק מהדבקות בו יתברך, כי כל רע, גורם ח"ו איזו בחינה של כפירה, היות שכביכול לא מתאים שהרע יבוא מהקב"ה שהוא כולו טוב, ולכן הרע גורם לי לשאול שאלות למה זה קורה לי וכו', וכל מיני שאלות של כפירה, שהם מרחיקים את האדם מהשם יתברך.

ע"י אמונה באים לדבקות, ואז על כל פשעים תכסה אהבה

איך אפשר להינצל מזה? ע"י אמונה שלמה ותמימה, ברגע שאדם יש לו אמונה שהקב"ה עושה איתו רק טוב, ואני לא מבקש להבין כי זה בלתי אפשרי להבין, אלא אני מאמין למרות שאינני מבין, כשיש אמונה כזאת, אתה זוכה באמת להפוך את הרע לטוב, וזכית לדבקות גמורה בהשם יתברך, וכשאדם זוכה להגיע דבקות כזו, בבחינת "על כל פשעים תכסה אהבה", זה נעשה כפשוטו, כי כמו כשאדם אוהב את אשתו, הוא לא מקפיד עליה על כל מיני דברים, אבל כשאין ביניהם שלום בית, פתאום כל דבר קטן מרגיז אותו והוא מקפיד וכועס על כל דבר קטן, כי השורש זה שאין ביניהם אהבה שלמה, לעומת זאת כשיש לאדם אהבה גדולה לאשתו הכול בסדר והולך חלק, הוא לא מרגיש